

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ванслов В. В. Мистецтво і краса: ст. по общ. Теории искусства / Российская академия художеств. НИИ теории и истории изобразительный искусств. – М. : Знания, 2006. – 286 с.; 2. Федоренко Є. Пошуки Михайла Коцюбинського – стиліста / Євген Федоренко [Електронний ресурс]. – Режим доступа : ukrlit.vn.ua/article1/1602.html – назва з екрану; 3. Коцюбинський М. Твори: в 7-ми т. / Михайло Коцюбинський. – К. : Наук. думка, 1973. – Т. 1.: Повісті. Оповідання (1884–1897). – 404 с.; 4. Коцюбинський М. Твори: в 7-ми т. / Михайло Коцюбинський. – К. : Наук. думка, 1974. – Т. 2.: Повісті. Оповідання (1897–1908). – 384 с.; 5. Кузнецов Ю. Б. Імпресіонізм в українській прозі кінця XIX – початку XX ст. (проблеми естетики і поетики). – К., 1995. – 303 с.; 6. Музыкальная энциклопедия: в 6-ти т. / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия: Советский композитор, 1973–1982. – Т. 4.: Окупов – Симович. 1978. – 976 стб.; 7. Музыкальная энциклопедия: в 6-ти т. / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия: Советский композитор, 1973–1982. – Т. 5.: Симон – Хейлер. 1981. – 1056 стб.; 8. Поліщук Я. І ката, і героя він любив..: Михайло Коцюбинський: літературний портрет / Ярослав Поліщук. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 304 с.; 9. Федотов В. М. Музыкальні основи творчого метода Чюрльоніса. – Саратов: Вид. Сарат. ун-та, 1989. – 160 с.; 10. Чюрльонісів шлях / Упоряд. Д. С. Чередниченко. – К. : Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України, 1996. – 104 с.; 11. Електронний ресурс / Режим доступа: uk.wikipedia.org/wiki/Фуґа.

Дорошенко К.С. (Київ, Україна)

Приєм гри образами у творчості О. Ірванця та братів Капранових

У статті досліджуються прийоми гри образами, до яких вдаються брати Капранові у тексті «Любїть українок» та Олександр Ірванець у тексті «Любїть!».

Ключові слова: мовна гра, образ, інтертекст.

В статтє рассматриваются приемы игры образами, к которым обращаются братья Капрановы в тексте «Любїть українок» и Александр Ирванец в тексте «Любїть!»

Ключевые слова: языковая игра, образ, интертекст.

This article discusses the ways of playing the images that are accessed by Kapranovs brothers in the text "Lyubit ukrainok" and Alexander Irvanets in his text "Lyubit!"

Key words: language play, image, intertext.

Поняття мовної гри на сьогодні в українському літературознавстві не достатньо вивчене. Різноманітність ігрових прикладів в українській літературі, зокрема в поезії, є практично неторкнутим джерелом, що потребує подальшого вивчення. Предметом пропонованого дослідження став прийом гри образами, до чого вдаються Олександр Ірванець та брати Капранові. Матеріалом для детальнішого аналізу стали такі тексти, як

«Любіть!» Ірванця та «Любіть українок» Капранових, причиною обрання яких стало спільне джерело переспіву, - вірш В.Сосюри «Любіть Україну».

Щоби порівняти два тексти крізь призму мовної гри, варто говорити про те, що ж взагалі розуміється під цим поняттям. Дозволимо собі визначити це явище як – категорія філософії мови, яка окреслює множину способів надання будь-якій мовній одиниці чи художньому засобу ігрового тону з метою емоційного розвантаження, інтелектуального управління чи змагання задля розважання.

Літератор, який занурюється в ігровий простір тексту, запускає різноманітні механізми, приміром, звукового, лексичного, синтаксичного, інтертекстуального рівня. У цьому дослідженні варто спинитися саме на грі образами, які зустрічаються в текстах Ірванця та Капранових. Для обох авторів спільним є не лише першоджерело, а й іронічність як головне тло тексту. Однак цю тонку іронічну нитку, яка проходить крізь весь текст, важко помітити, не знаючи про вірш В.Сосюри, бо ж досліджувані тексти є самодостатніми, а їхнім головним прийомом є гра образами з конкретною метою.

Якщо говорити про вірш Ірванця «Любіть!», то він є вдалим переспівом на американські мотиви, що, очевидно, могло бути пов'язано з масовою еміграцією українців до штатів часів написання вірша (1992 р.). Відтак, в контексті масового візду спостерігається інтертекстуальна паралель з віршем В.Сосюри. Граючись з прототекстом, Ірванець виводить образ всеобіймаючої американської любові до кожного штату.

Тамара Гундорова підкреслює, що «український постмодернізм з його постколоніальними й посттоталітарними інтенціями виконував роль соціокультурної критики, в такий спосіб поставивши під сумнів емансипацію української культури з-під тиску політичних моделей мислення» [2, 165].

Про Ірванцеву іронічність як найважливішу прикмету творчості автора говорить і Людмила Таран. У такому ключі український постмодерніст вдається до пародіювання, прийом чого, власне, є іронізуванням над усталеними образами та мотивами.

Здається, що О.Ірванець не втрачає можливості поіронізувати, вдаючись при цьому до кітчевих кліше. Він ніби «позичає у масової культури різноманітні техніки стимуляції сприйняття» [4, 18]. І у результаті мовної гри, гри образами, з'являється можливість створити окремішній текст, який, однак не пориває зв'язок із прототекстом – «Любіть Україну» В.Сосюри.

У той же час, у сучасному літературному процесі поширюється інший текст, написаний через 20 років після Ірванця, але корениться у 44-му – році написання вірша Сосюрою. Брати Капранові свій вірш «Любіть українок» хоч написали, беручи за джерело Сосюрин твір, що підтверджується першим рядком, але вдалися до гри з образами так, що повністю відійшли від прототексту.

Якщо підійти до аналізу серйозно, то стане зрозуміло, що це простий, звичайний, іронічний шарж, який межує з порушенням морально-етичних норм і грубим несмаком, але завдяки своїй легкості, почуттю гумору та інтелігентності авторів, вірш цих меж не порушує. Брати Капранові баланують на межі пристойності, майстерно замінюючи провокативні лексеми евфемізмами. Не обходиться тут і без використання порівнянь, які залежно від контексту можуть набувати різних семантичних відтінків. Вірш Капранових написано так, аби привернути увагу якомога ширшої читацької аудиторії.

І якщо Ірванець переспіває вірш Сосюри, переводячи заявлені штампи, на зразок «вишнева Україна», «мова солов'їна» у простір американських штатів, то Капранові всуціль відходять від головного посилу прототексту, змінюючи об'єкт, на який варто спрямовувати «любов». Так у Капранових ключовим образом стають українки, яких теж варто любити за багато факторів:

За карії очі, за вигин спини,
За коси русяві – як жито.
За викот глибокий, і те, що за ним...
За все, що зуміли вхопити [1].

Наведений уривок межує з низьким гумором. Граючи з образом українок, автори зводять текст всуціль до мотивів плотських утіх, при тому, не досить вишукано. При цьому, знижують вартісність тексту не стільки подібні мотиви, як ідейно-тематичний аспект. Однак цікавою все ж залишається образна гра та метафора любові, яка під обгорткою пафосного патріотизму приховує біологічні потреби.

Любіть галичанок, бойкинь та лемкинь,
Гуцулок любіть, подолянок.
Таврійські дівки, слобожанські жінки –
Не знайдете кращих коханок.
Любіть гагаузок, болгарок струнких,
Угорок, грекинь, караїмок
І кримських татарок – бо люблячі їх,
Ви любите все ж українок [1].

Тобто бачимо, що для братів Капранових образ українок стає узагальненим поняттям жінок усіх народностей, які мешкають на території України. При тому, порівнюючи українок із сонцем та батьківською землею, автори тим самим вивисшують цей образ, що змушує ставитись до української жінки з пієтетом.

Любіть українок, як сонце любіть,
Як землю батьківську – без тьми [1].

Щоби зробити образ українок більш романтичним, автори додають до «порад» трохи віршів та квітів.

Любіть українок, негайно любіть!
Даруйте вірші їм і квіти [1].

При цьому, за образ адресатів, до яких з порадами-побажаннями

звертаються брати Капранові, стають не просто чоловіки, що логічно, а саме «Тарасові діти», що найкраще вписується в стереотипний образ українця.

«Любіть українок – щотижня, щодня», - кажуть Капранові. Ірванець же пише «Любіть Оклахому! Вночі і в обід». Така безперервна любов в Ірванцевому тексті всеосяжна і простягається на значну кількість штатів: «Алабаму в загравах пожеж», «полів Арізони» і «пальми крислаті Флоріди», і «таких дорогих/ просторів Аляски й Небраски», та багато інших.

Якщо проводити інтертекстуальні паралелі віршів Ірванця та Сосюри, то легко помітити, наскільки гротескно перший підходить до поняття патріотизму, підкреслюючи надмір у закличах до «любові». Звісно, надмір завжди призводить до зворотного ефекту. Для випадку Ірванцевого вірша, він ставиться за головний прийом, який підводить текст до кінцевої мети.

Дівчино! Хай око твоє голубе,
Та не за фізичні вади –
Коханий любити не стане тебе,
Якщо ти не любиш Невади [3].

У цьому уривку Ірванець вирішив навіть спотворити образ дівчини, зробивши її чи то одноокою, чи то різноокою, однак це не є важливим, «якщо ти не любиш...» і далі по тексту може бути будь-який американський штат чи округ, залежно від, очевидно, версифікаційних особливостей назви.

Назву вірша Олександра Ірванця більшість знають, як «Любіть Оклахому!», однак це не правильно не лише з точки зору вибору автора, а й концепції вірша. Оклахома хоч і утворює кільце, починаючи та завершуючи текст, однак штат Вірджинію автор виділяє особливо, адже порівняв її з письменницею. Погравшись образами-номінативами, Ірванець закликав любити «Вірджинію-штат, як Вірджинію Вулф». Тобто подаючи образ для порівняння, автор тим самим, виділяє один зі штатів, які в тексті лишень поетично перелічуються. Тобто назва «Любіть!» - є концептуально правильна, адже узагальнює образ «любові» до батьківщини, який не має жодного наповнення. Така пустопорожня «любов» дає можливість автору погратися з образами маленьких батьківщин, ніби жонглюючи ними. У той же час, фраза «коли ти не любиш по-братськи» одразу нагадує про «братерство народів», що нав'язувалося радянською системою. Це підштовхує до думки та й, зрештою, дає відповідь на багато питань, що український автор зумисно закликає любити штати іншого континенту, більшість з яких не дуже і відомі українському читачеві, що може говорити про байдужість і підтверджує ще раз тезу про те, що за поняттям «любові» у цьому вірші нічого не стоїть, адже вона, фактично, вимушена, нав'язана. Відтак, вірш постає за стилем ніби в традиціях соцреалізму, однак перелицьованого плану.

Тож необхідно звернути увагу, що попри суцільну іронію, шарж, гротеск, автори, переспівуючи вірш Сосюри, грають з образами власне

любові, а вже об'єкти, на які спрямована любов, в обох віршах різна. Варіації тем і парадоксальність їх вирішення, підтексти фраз, простота форми та неоднозначність змісту дають підстави стверджувати, що обидва вірші («Любіть!», «Любіть українок») мають чітко визначену мету і виконують певну, вказану автором, роль. Для Ірванця – викриття надмірного патріотизму через гіпертрофованість образу любові, а для братів Капранових – легкий і не нав'язливий гумор, розрахований на масового читача, що розкривається в образі українок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Брати Капранови.* «Любіть українок» // V.I.P.: іронічна поезія. – К.:ТОВ «Гамазин», 2011. – 88 с. – С.10-11; 2. *Гундорова Т.* Ностальгія та рванш: Український постмодернізм у лабіринтах національної ідентичності // Кур'єр Кривбасу. – 2001. – Ч.144. – С.165-172; 3. *Ірванець О.* «Любіть!» // Сатирикон-XXI / О.В.Ірванець. – Харків: Фоліо, 2011. – 763 с. – С.677; 4. *Калинська А.* Синтез масового й елітарного // Слово і час. – 1998. – Ч.2. – С.18; 5. *Сосюра В.* «Любіть Україну» // Вибрані твори: в 2 т./ В.М.Сосюра. – Т.1.: Поетичні твори. – К.: Наукова думка, 2000. – 648 с. – С.353; 6. *Таран Л.* «Гінь великого класика у провінції» // Слово і час. – Ч.9. – С.84-85.

Іваненко І.М., Романець О. (Київ, Україна)

Типологія сходження фольклорних мотивів ранньої прози Гоголя та китайської лірики доби Тан

У статті подано компаративний аналіз ранньої прози Гоголя та китайської лірики епохи Тан. Проаналізовано основні дотичні мотиви та образи, спільні художні прийоми фольклорного походження, виявлено ключові розбіжності української та китайської художньої парадигми, закладеної у фольклорі, що знайшло своє подальше виявлення в авторських творах.

Ключові слова: художній хронотоп, образна система, художня парадигма, міфологізм.

В статье представлен компаративный анализ ранней прозы Гоголя и китайской лирики эпохи Тан. Проанализированы основные смежные мотивы и образы, общие художественные приемы фольклорного происхождения, выявлены ключевые разногласия украинской и китайской художественной парадигмы, заложенной в фольклоре, что нашло свое дальнейшее отражение в авторских произведениях.

Ключевые слова: художественный хронотоп, образная система, художественная парадигма, мифологизм.

The article presents a comparative analysis of early Gogol's prose and poetry of the Chinese Tang Dynasty. The basic tangent motifs and images shared artistic techniques of folk origin, identified key differences Ukrainian and Chinese artistic paradigm rooted in folklore, which has been further detection of copyright works.

Key words: artistic chronotope, imagery, artistic paradigm mifolohizm.